

Fältförfarandet kan enklast beskrivas som en modifierad form av revir-karteringsmetoden. Ingen del av området fick vara mer än 100 m från inventeraren och alla observationer av de aktuella arterna noterades på kopior av den ekonomiska kartan.

Utvärderingen av antalet revir av de olika arterna skedde sedan efter fastställda kriterier, vilka för många arter var helt olika. För sånglärka krävdes t ex två observationer inom 200 m, varav en observation av sjungande eller varnande fågel. För fåglar med större revir, t ex ormvråk var kriteriet fyra observationer inom en km² för att ett revir skulle kunna fastställas.

Det bör betonas att inventeringsmetodiken bör ses som ett minimi-program för att täcka in de aktuella arterna. Resultatet för vissa arter stämmer säkert bra med verkligheten medan resultatet för andra arter är mera osäkert. "Ljudliga", mindre rörliga arter som t ex nötväcka har troligen inventerats på ett fullt tillfredsställande sätt, medan resultatet för rörligare och mer tystlåtna arter som t ex stenkäck kan vara mer osäkert. Stor försiktighet vid användandet av resultatet, tex vid upprättande av skötselplaner, krävs därför.

Nedan ges en kortfattad sammanfattning av inventeringarna inom Ängsö socken och på Trådarängarna. Inventeringen av Hästholmarna presenteras i ett kommande nummer av Informationsbladet. För detaljerade informationer, t ex om olika arters utbredning, hänvisas till de olika länsstyrelserapporterna.

HÄCKFÅGLAR I ÄNGSÖARKIPELAGEN.

Ake Berg

1983-84 inventerade medlemmar i VOK häckfågelfaunan i hela Ängsö socken. Detta är det största inventeringsprojektet i föreningens historia. Totalt inventerades 245 öar, holmar och skär. Området upptar totalt 7250 ha, varav 2900 ha land.

Den totala skogsmarksarealen beräknas till ca 1750 ha och odlad mark upptar en yta av 974 ha. Någon närmare beskrivning av inventeringsområdet görs ej här utan intrasserade hänvisas till Berg och Skoglund (1985).

Häckfågelfaunan.

Totalt befanns 107 arter häcka i området och av dessa inventerades 65 kvantitativt. Antalet häckande par av de kvantitativt inventerade arterna redovisas i tabell 1.

Nedan följer en sammanfattande beskrivning av häckfågelfaunan i området.

I området finns stora områden med bladvass och därför häckar också en rad arter knutna till denna miljö i området. Fyra revir av vardera brun kärrhök och rördrom registrerades, vidare häckade skäggdopping med 90 par och ett revir av småfläckig sumphöna fanns. Bland andfåglarna var gräsand den vanligaste med 45 par. Övriga simänder var kricka 2 par och ärta 1 par. Den vanligaste dykanden var knipan med 33 par.

En större hägerkoloni finns i området. Den torde vara en av de största i landet och har uppvisat en explosionsartad utveckling från enstaka par 1972 till dagens 73 par.

Den stora mängden holmar och skär i området gör att där finns gott om måsfåglar och tärnor. Gråtruten häckade med hela 288 par, fiskmåsen med 53 och 1984 befanns 61 par fisktärna häcka i området.

Ängsöområdet var rikt på rovfåglar och ugglor. Sju par ormvråk, två par sparvhök, ett par duvhök, ett par bivråk och ett par lärkfalk häckade.

Tabell 1. Antal revir av kvantitativt inventerade fågelarter i Ångsö socken 1983-84.

ART	ANTAL REVIR	ART	ANTAL REVIR
SKÅGDOPPING	90	HÄRMSÅNGARE	6
RÖDRÖM	4	ÄRTSÅNGARE	22
HÄGER	47	GRÖNSÅNGARE	61
KNÖLSVAN	2	STJÄRTMES	26
KAWADAGÅS	37	TALLTITA	34
KRICKA	2	TÖFSMES	35
GRÅSAND	45	NÖTVÄCKA	103
ÄRTA	1	TÖRNSKATA	26
BRUNAND	7	SKATA	17
VIGG	19	NÖTKRÅKA	1
KNIPA	33	KORP	1
STORSKAKE	13	STEGLITS	1
BIVRÅK	1	HÄMPLING	21
BRUN KÄRRHÖK	4	ROSENFINK	1
DUVHÖK	1	DOMHERR	8
SPARVHÖK	2	STENKNÄCK	25
ORMVRÅK	8	ORTOLANSPARV	12
FISKGJUSE	16 (11)		
LÄRFÅLK	1		
JÄRPE	1		
FASAN	1		
SMÅFLÄCKIG SUMPÖNA	1		
TÖFSVIPA	13		
ENKELBECKASIN	39		
STORSPOV	2		
SKOGSSNÄPPA	25		
DRILLSNÄPPA	25		
FISKMÅS	53		
GRÄTRUT	288		
FISKTÄRNA	61 (1984)		
SKOGSDUVA	70		
GÖK	22		
KATTUGGLA	9		
HORNUGGLA	5		
GÖKTYTA	29		
GRÖNGÖLING	24		
SPILLKRÅKA	5		
MINDRE HACKSPETT	10		
SÄNGLÅRKA	103		
ÅNGSPIÅRKA	3		
GULÄRLA	1		
GÄRDSMYG	2		
NÄKTERGAL	48		
RÖDSTJÄRT	4		
BUSKSVÄTTA	31		
STENSKVÄTTA	32		
DUBBELTRAST	1		
GRASHOPPSÅNGARE	4		

Fiskgjusen har en väldigt hög täthet i området och häckade 1983 med 16 par, dock hade antalet minskat till 11 par 1984.
Nio par kattuggla och fem par hornuggla befanns häcka i området.

En mängd idag missgynnade "skogsmarksarter" häckade med relativt stor täthet i området. Alla hackspettar var vanliga: gröngöling 24 par, spillkråka 5 par, göktyta 29 par och mindre hackspett 10 par.

Andra undanträngda eller krävande arter som var vanliga: stjärtmes 26 par, grönsångare 61 par, nötväcka 103 par, stenknäck 25 par, skogsduva 70 par.

Några arter knutna till det öppna kulturlandskapet var också vanliga i området: buskskvätta 31 par, stenskvätta 32 par och ortolansparv 12 par. Ångspiårkä (3 par), gulärla (1 par) och rosenfink (1 revir) var dock fåtaligare än väntat.

Något om tillvägagångssättet vid värdering av skyddsvärda områden.

En bedömning av vilka områden som är de mest skyddsvärda i det inventerade området har gjorts. Denna bedömning grundar sig på förekomsten av arter som anses indikera skyddsvärda biotoper.

En rad faktorer gör dock att dessa bedömningar måste användas med försiktighet: inventeringsmetodiken är endast ett minimiprogram (slumpfaktorer kan därför spela stor roll), inventeringen har endast utförts under en säsong och många arter varierar mycket år från år, åsikterna om vilka arter som indikerar skyddsvärda biotoper varierar också och dessutom bör kunskaper från andra områden (t ex botanik) användas för att få en totalbild av områdets skyddsvärde. Att ett område angetts som ej särskilt värdefullt skall alltså ej tas som att en ohämmad exploatering kan ske i det området.

När det gäller skogsmark har mindre hackspett och stenknäck bedömts vara arter som ej kan anpassa sig till det moderna skogsbruket och dessa arter har därför bedömts indikera mycket skyddsvärda områden. Vissa andra arter som också missgynnas av skogsbruket har bedömts indikera skyddsvärd skogsmark. Det gäller häger, bivrak, fiskgjuse, skogssnäppa, kattuggla, spillkråka, grönsångare, stjärtmes och nötväcka. Denna lista skiljer sig från andra bedömares t ex Nilsson (1978).

I figur 1 redovisas utbredningen av mindre hackspett och stenkäck, de två arter som indikerar de mest skyddsvärda skogsmarkerna. Dessa (och övriga listade arters) utbredning ligger sedan till grund för den karta över skyddsvärda skogsmarker som redovisas i figur 2.

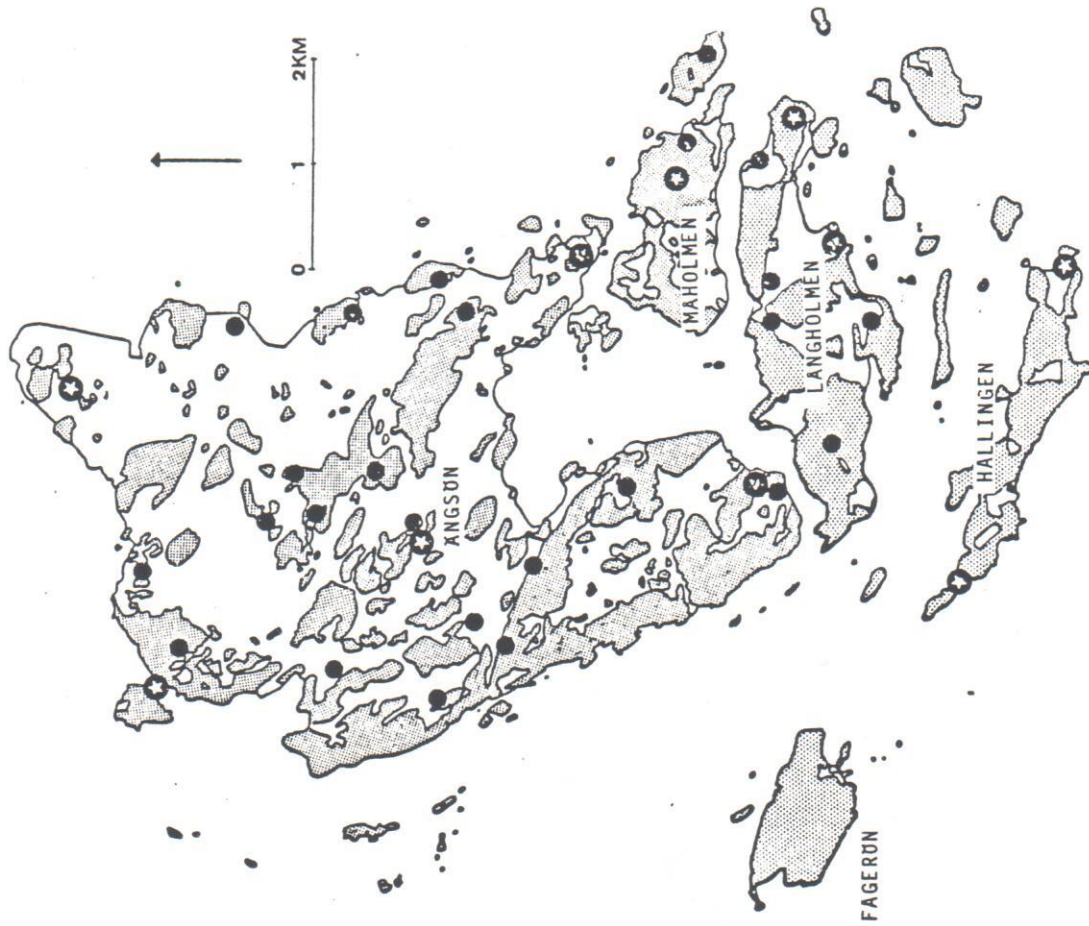
Med liknande metodik kan skyddsvärda våtmarker urskiljas. Följande arter har legat till grund för bedömningen av skyddsvärda våtmarker: skäggdopping 5 par, rördrom, knölsvan, årta, koncentrationer av vigg, småfläckig sumphöna, brun kärrhöök, fiskmå 3, gråtrut 10, fisktärna och guilärta. Dessa arter indikerar både skyddsvärda ängsmarker, vassar och fågelskärr. Skyddsvärda våtmarker redovisas i figur 3.

Faunavårdsfrågor

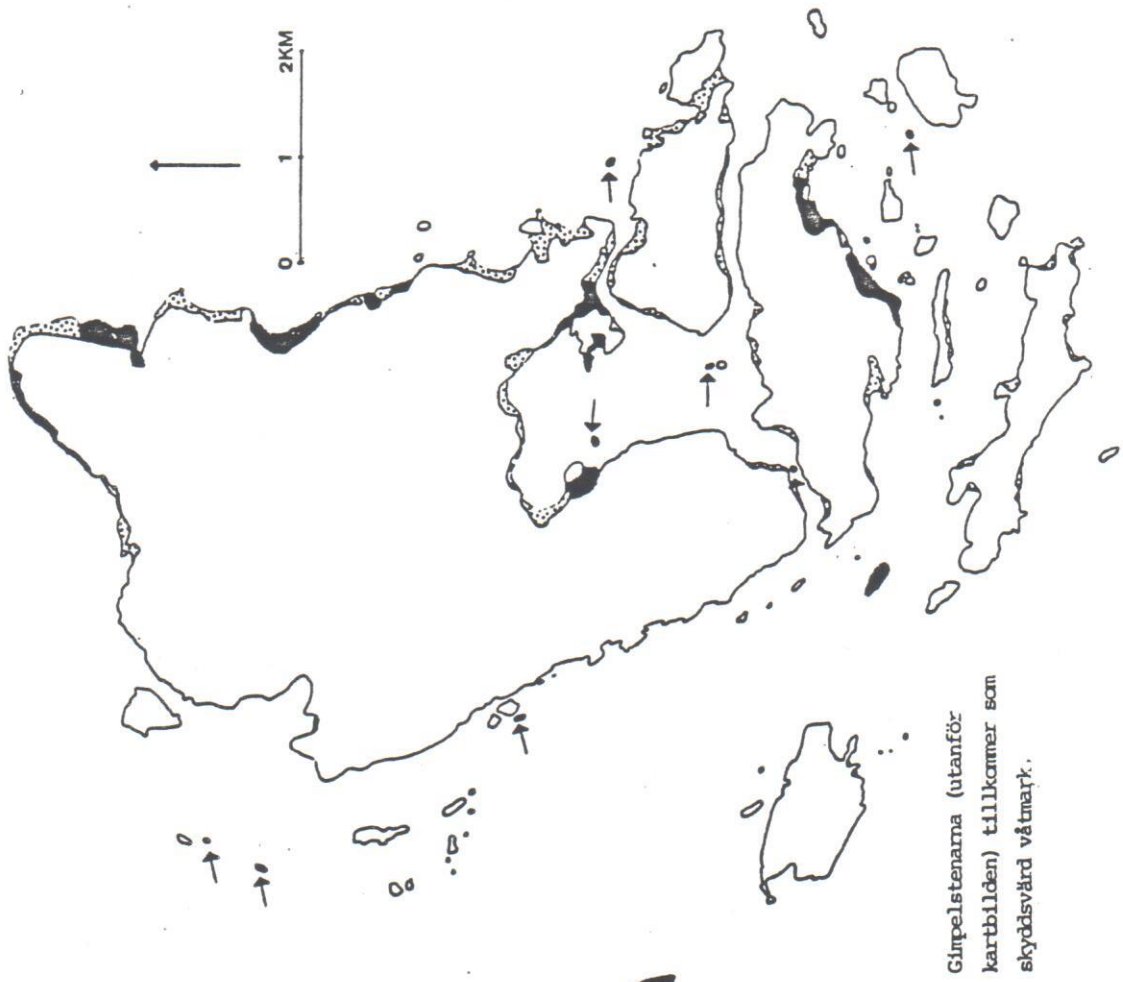
I rapporten berörs också en rad frågor gällande skogsbruk, jordbruk och friluftsliv. I avsnittet diskuteras frågor åktuella just för Ängsöområdet. Inom samtliga dessa områden bör aktiviteterna styras så att områdets rika fauna kan bevaras, det gäller då särskild hänsyn i de mest skyddsvärda områdena men också en allmän naturvårdshänsyn inom hela området. För vidare fakta hänvisas till Berg och Skoglund (1985).

Referenser

- Berg, A och Skoglund, T. 1985. Faunan i Ängsöarkipelagen. Meddelanden från Länsstyrelsen i Västmanlands län. Nr 9 1985.
- Nilsson, S.G. 1978. Kan sällsynta fåglar användas som indikatorer på skyddsvärd natur. Anser, Supplement 3:193-194.

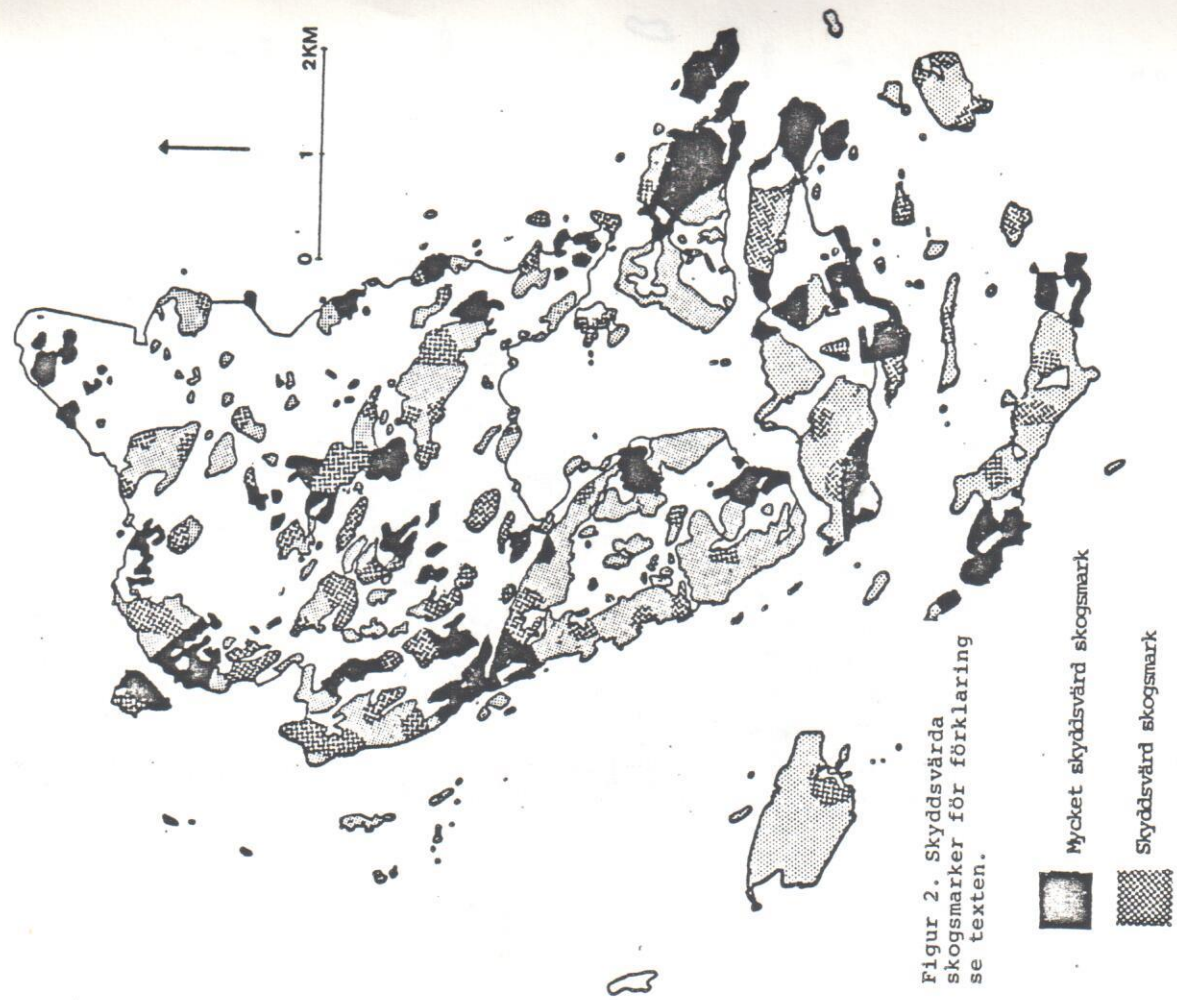
Figur 1. Utbredning av stenkäck (●) och mindre hackspett (⊙) i Ängsö socken 1983-84. Rastrerade områden utgörs av skogsmark.

Gampelstenarna (utanför kartbilden) tillkommer som skyddsvärd våtmark.

Skyddsvärd våtmark

Figur 3. Skyddsvärda våtmarksområden (inkluderar vassar, ångmarker och fågelskärr). För förklaring se texten

Figur 2. Skyddsvärda skogsmarker för förklaring se texten.

Mycket skyddsvärd skogsmark

Skyddsvärd skogsmark